

Obsah

Předmluva	5
Úvod	7
a) Definice fonetiky	7
b) Předmět fonetického bádání	10
c) Stručný přehled fonetického bádání	15
I. Výzkum fonetiky češtiny v minulosti i v přítomnosti	
1. Stručný přehled hlavních příspěvků k bádání v oblasti fonetiky češtiny.	21
A. Starší zmínky o výslovnosti češtiny	21
B. Vědecká bádání o fonetice češtiny	32
C. Rozvoj české fonetiky ve 20. století	47
2. Činnost mluvidel z hlediska českého mluvčího	53
A. Respirace	53
B. Fonace.	56
a) Fonační ústrojí	56
b) Hlas a jeho vlastnosti	58
c) Účast hlasu při mluvení	61
C. Artikulace	62
a) Strop dutiny ústní	64
b) Artikulační činitelé	66
c) Pohyby artikulačních činitelů proti základně	66
d) Součinnost mluvidel při artikulaci.	67
1. Rty.	68
2. Čelisti.	68
3. Jazyk.	68
e) Rezonanční dutiny nad hrtanem	69
f) Postavení mluvidel v klidu.	70
3. Fonetické metody pro výzkum fonetiky češtiny	72
A. Metody přímého pozorování	76
B. Metody s použitím přístrojů	78
a) Metody pro výzkum dechu.	80
b) Metody pro výzkum artikulace	80
1. Rty.	80
2. Čelistní úhel	81
3. Jazyk.	82
4. Měkké patro	86
5. Celkové postavení mluvidel	86

c) Metody pro výzkum fonace	88
d) Metody pro výzkum akustiky hlásek	89
1. Sluchový rozbor	89
2. Strojový záznam řeči	90
e) Metody pro zachycení a rozbor řeči v celku	94

II. Základní prvky řeči — hlásky

1. Hlásky obecně	106
2. Základní skupiny hlásek	115
3. Samohlásky (vokály)	123
A. Třídění samohlásek z hlediska artikulačního	125
a) Samohlásky podle postavení jazyka	125
b) Samohlásky zavřené, otevřené a neutrální	128
c) Samohlásky napjaté a nenapjaté	132
d) Samohlásky zaokrouhlené a zaostřené	134
e) Rozvírání čelistí	135
f) Účast nosní dutiny	136
B. Struktura a třídění samohlásek z hlediska akustického	137
a) Akustická struktura samohlásek a její problematika	137
b) Akustické třídění samohlásek	147
C. Artikulační a akustické znaky českých samohlásek	151
a) Samohlásky střední: <i>A</i>	151
b) Samohlásky přední: <i>E, I</i>	158
c) Samohlásky zadní: <i>O, U</i>	172
Přehledná tabulka českých samohlásek	182
D. Trvání samohlásek (kvantita)	183
a) Kvantita artikulační	183
b) Kvantita funkční	183
c) Současný stav české funkční kvantity	184
d) Základní kvantitativní typy českých samohlásek	194
e) Lexikální význam kvantity	196
4. Souhlásky (konsonanty)	198
A. Obecné znaky a klasifikace souhlásek	198
a) Souhlásky z hlediska genetického	200
b) Souhlásky z hlediska akustického	204
1. Znělost	205
2. Explozivnost	206
3. Nosovost	208
4. Afrikace	208
5. Frikativnost	209
6. Periodická tlumivost	209
7. Měkkost	209
8. Sykavost	210
9. Sonornost	210
c) Třídění souhlásek	210
d) Trvání souhlásek	213
e) Akustika souhlásek	216

B. Artikulační a akustické znaky českých souhlásek	218
a) Souhlásky závěrové (okluzívy)	218
1. obouretné (bilabiály): <i>p, b, m</i>	220
2. dásňové (alveoláry): <i>t, d, n</i>	224
3. tvrdopatrové (palatály): <i>t, d, ň</i>	227
4. měkkopatrové (veláry): <i>k, g</i>	231
b) Souhlásky úžinové (frikativy, spiranty)	235
1. retozubné (labiodentály): <i>f, v</i>	236
2. sykové (sibilanty): <i>sz, šž</i>	239
3. tvrdopatrová (palatální frikativa): <i>j</i>	244
4. měkkopatrová (velární frikativa): <i>ch</i>	248
5. hrtanová (laryngála): <i>h</i>	248
c) Souhlásky se zvláštním způsobem artikulace	253
1. polozávěrové (afrikáty): <i>c, ě</i>	253
2. úžinové bokové (laterální): <i>l</i>	258
3. kmitavé (vibranty): <i>r, ř</i>	260
C. Rozvírání úst při souhláskách	268
Charakteristické znaky českých souhlásek	271

III. Struktura řeči souvislé

1. Slabika	274
a) Podstata a původ slabiky	274
b) Základní složky slabiky	278
1. Fonace	278
2. Apertura	278
3. Význam a funkce striktury	279
4. Vznik hlásek	281
5. Modifikace hlasu v slabice	282
6. Ukončení slabiky	284
c) Různé dílčí problémy	286
1. Slabiky pobočné	286
2. Hranice slabiky	287
3. Slabiky s diftongy a triftongy	290
4. Změny v počtu slabik	293
5. Slabiky šeptané	295
6. Slabiky v proudu řeči	296
2. Organizování vyšších mluvních jednotek	297
A. Slovo	297
a) Přízvuk hlavní	298
b) Přízvuk vedlejší	303
c) Důraz	307
d) Emfáze	307
B. Takt	308
1. Fonická struktura a silový průběh taktu	308
2. Počet slabik v taktu	310
3. Taktový přízvuk	310

4. Slova jednoslabičná	311
5. Předtaktí	316
6. Takty dvouslabičné a vícetlabičné	317
C. Členění řeči souvislé	318
a) Taktové skupiny	318
b) Pauzy	319
3. Modulování řeči souvislé.	321
A. Modulace silová (dynamika řeči).	322
B. Modulace tónová (tónika řeči).	327
a) Melodie a intonace	327
b) Různé tónové formy projevu	332
1. Neutrální sdělení (věta oznamovací).	332
2. Sdělení dynamizované.	333
3. Intonace zvratná	336
4. Věta rozkazovací	341
5. Věta zvolací	341
6. Věta přací	342
7. Věta tázací	342
c) Tónový průběh všech taktů věty	347
C. Modulace kvalitativní (timbre)	352
D. Modulace kvantitativní (časová), agogika řeči, tempo	353
E. Mimofonická podpora fonických modulací	354
4. Modifikace hlásek v řeči souvislé	356
a) Modifikace v postavení popauzovém: hlasový předraz a znělý přidech	358
b) Modifikace v postavení předpauzovém	360
c) Modifikace hlásek ve skupinách	361
1. Nepřesná artikulace hlásek.	361
2. Modifikace individuální a situační.	362
3. Asimilace (spodoba)	362
4. Rušivé modifikace	367
d) Závěrečný přehled modifikací	368
5. Charakteristické rysy češtiny při využívání sdělovacích prostředků	375
a) Artikulační a fonická báze	375
b) Různá fonická úroveň sdělovacích prostředků	377
1. Mluva pečlivá	377
2. Mluva pohodlná	380
3. Mluva nepečlivá nebo deformovaná	381
c) Vady výslovnosti	382
d) Frekvence českých hlásek	382
e) Slyšitelnost českých hlásek.	385
IV. Vědecký význam a praktická aplikace fonetiky	
a) Spolupráce fonetiky s různými vědami	387
b) Druhy fonetického výzkumu	389
c) Praktická aplikace fonetiky	390

Bibliografie	391
Fonetická transkripce užitá v tomto spise	393
Palatogramy a lingvogramy (tabulky I.—XXIV.)	397
Fotografie (obr. 1—8)	439
Rejstřík: osobní a bibliografický	441
věcný	447